

Sygn. akt III CZP 50/15

UCHWAŁA

Dnia 16 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Grzegorz Misiurek

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa Wojskowej Agencji Mieszkaniowej w W. Oddziału Regionalnego w L.

przeciwko K. K. i M.K.

o opróżnienie lokalu mieszkalnego,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 16 września 2015 r.

zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy w L.

postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2015 r.,

"Czy prawo do korzystania z osobnej kwatery stałej, przydzielonej żołnierzowi zawodowemu w okresie obowiązywania ustawy z dnia 20 maja 1976 roku o zakwaterowaniu sił zbrojnych (Dz.U. z 1976 r. Nr 19, poz. 121 z późn. zm.), w czasie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej, która ustała wskutek rozwiązania małżeństwa przez rozwód przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 maja 1989 roku o zmianie ustawy o zakwaterowaniu sił zbrojnych (Dz.U. Nr 30, poz. 162), weszło w skład majątku wspólnego małżonków?"

podjął uchwałę:

Prawo do korzystania z osobnej kwatery stałej przydzielonej żołnierzowi zawodowemu w okresie obowiązywania ustawy z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych (Dz.U. Nr 19, poz. 121 ze zm.) w czasie trwania wspólności majątkowej

małżeńskiej, która ustała przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu sił zbrojnych (Dz.U. Nr 30, poz. 162), stanowi składnik majątku wspólnego małżonków.

UZASADNIENIE

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało przy rozpoznawaniu przez Sąd Okręgowy w L. apelacji powoda - Wojskowej Agencji Mieszkaniowej od wyroku Sądu Rejonowego w L. oddającego powództwo przeciwko K. K. i M. K. o opróżnienie lokalu mieszkalnego.

Sąd Rejonowy ustalił, że przedmiotowy lokal mieszkalny stanowiący osobną kwaterę stałą przydzielony został W. K. pełniącemu zawodową służbę wojskową przez wojskowy organ kwaterunkowy decyzją z dnia 12 grudnia 1983 r. Przy ustaleniu powierzchni przyznanej kwatery uwzględniono jego żonę i dzieci. Małżeństwo pozwanej K. K. z W. K., zawarte w dniu 15 kwietnia 1972 r., rozwiązane zostało przez rozwód wyrokiem z dnia 10 kwietnia 1989 r. Orzekając rozwód sąd powierzył wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi stron powódce. W trakcie małżeństwa pozwana i jej mąż pozostawali w ustroju wspólności majątkowej, nie zawierali umów majątkowych małżeńskich. Byli małżonkowie nie przeprowadzili podziału majątku dorobkowego. W dniu 25 lutego 2008 r. W. K. zmarł. Powód odmówił przyznania pozwanej i jej synowi pozwanemu M. K. prawa do zamieszkiwania w kwaterze.

Sąd Rejonowy oddając powództwo uznał, że mimo rozvodu małżonków K. oraz śmierci W. K., pozwanym przysługuje prawo do zamieszkiwania w spornym lokalu. Prawo to wynika z przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i stanowi konsekwencję pozostawania przez małżonków K. w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej. Prawo do zajmowania kwatery weszło do majątku wspólnego małżonków K., który nie został podzielony, zatem nadal przysługuje ono pozwanej K. K. Natomiast pozwany M. K. zamieszkuje w przedmiotowym lokalu za zgodą matki, która ma tytuł prawny do lokalu.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Kwestia przynależności określonego przedmiotu majątkowego do majątku wspólnego małżonków podlega ocenie z jednej strony według stanu prawnego obowiązującego w dacie nabycia przedmiotu w czasie trwania małżeństwa,

a z drugiej strony w dacie uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. W stanie faktycznym niniejszej sprawy miarodajny dla tej oceny jest stan prawny obowiązujący w dniu 12 grudnia 1983 r., tj. w dacie decyzji przyznającej stałą kwaterę W. K. oraz w dniu 1 maja 1989 r. tj. w dacie uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód małżeństwa K. i W. K.

W okresie objętym tymi datami obowiązywała ustawa z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych (Dz. U. Nr 19, poz. 121 ze zm. – dalej jako „uzsz”). Zgodnie z art. 8 ust. 1 uzsz osobna kwatera stała jest przeznaczona na zakwaterowanie stałe żołnierza zawodowego i jego rodziny. Na podstawie art. 9 uzsz prawo do osobnej kwatery stałej przysługuje żołnierzowi zawodowemu (ust. 1); przy ustalaniu powierzchni mieszkalnej osobnej kwatery stałej przysługującej żołnierzowi uwzględnia się stan rodzinny żołnierza, jego stopień wojskowy i zajmowane stanowisko służbowe (ust. 2); członkami rodziny żołnierza, których uwzględnia się przy ustalaniu przysługującej powierzchni mieszkalnej, są pozostający z żołnierzem we wspólnym gospodarstwie domowym: małżonek, dzieci do czasu założenia odrębnej rodziny nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat życia, chyba że są inwalidami I lub II grupy, rodzice żołnierza i jego małżonka spełniający określone warunki (ust. 3). Według art. 12 uzsz, w razie śmierci żołnierza zawodowego, spełniającego warunki wymagane do uzyskania emerytury wojskowej lub którego śmierć pozostaje w związku ze służbą wojskową, albo w razie śmierci emeryta lub rencisty wojskowego, o których mowa w art. 11, prawo do osobnej kwatery stałej nabywają wspólnie zamieszkali z żołnierzem, emerytem lub rencistą w dniu jego śmierci członkowie rodziny uprawnieni do wojskowej renty rodzinnej. Prawo to przysługuje im przez czas posiadania uprawnień do tej renty. W myśl art. 13 uzsz osobom wymienionym w art. 11 uzsz i art. 12 uzsz może być przydzielona na ich wniosek osobna kwatera stała lub lokal spółdzielczy w miejscowości przez nie wybranej, jeżeli wojskowy organ kwaterunkowy dysponuje w tej miejscowości lokalami mieszkalnymi.

Ustawa z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych przed jej zmianą dokonaną z dniem 1 lipca 1989 r. ustawą z dnia 17 maja 1989 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu sił zbrojnych (Dz.U. Nr 30, poz. 162) nie normowała

statusu małżonków żołnierzy zajmujących wspólnie z nimi po orzeczeniu rozwodu kwatery przydzielone żołnierzom w trakcie trwania małżeństwa.

Przepisy dotyczące uprawnień małżonka żołnierza do kwatery stałej po rozwodzie zawarte były w zarządzeniu nr 31/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 czerwca 1976 r. w sprawie przydzielania, zwalniania i remontów osobnych kwater stałych oraz właściwości organów wojskowych w tych sprawach (Dz. Rozk. MON Nr 12, poz. 64), wydanym na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 32 ust. 3 oraz art. 52 ust. 1 pkt 3-6 i art. 9 ustawy z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych. Przepis w § 75 zarządzenia przewidywał, że w razie orzeczenia rozwodu małżonkowi żołnierza (emeryta, rencisty wojskowego), jeżeli nie jest uprawniony do kwatery, oraz pozostającym przy nim dzieciom przysługuje prawo do zamiennego lokalu mieszkalnego (ust. 1); rozwiedzeni małżonkowie, mimo orzeczenia rozwodu, zachowują prawo do zajmowanej dotychczas kwatery do czasu wydania im imiennej decyzji o przydziale oddzielnej kwatery - lokalu zamiennego (ust. 2); jeżeli rozwiedzeni małżonkowie zwracają się do garnizonowego organu kwaterunkowo - budowlanego o przydział oddzielnej kwatery (lokalu zamiennego) ze względu na przeprowadzony rozwód - wniosek taki powinien być rozpatrzony w normalnym trybie (ust. 3); w wypadkach wymienionych w ustępie 3 może być również wzięty pod uwagę podział dotychczas zajmowanej kwatery na dwie odrębne, o ile podział taki byłby technicznie możliwy (ust. 4); przydzielenie oddzielnej kwatery stałej i lokalu zamiennego powinno nastąpić w granicach powierzchni zbliżonej do dotychczas zajmowanej przez rozwiedzionych, z wyjątkiem wypadków, gdy rozwiedzeni małżonkowie zamieszkiwali w kwaterze jednoizbowej lub w pokoju z kuchnią (ust. 5); przy załatwianiu sprawy kwater (lokalu zamiennych) dla osób rozwiedzionych należy w szczególności uwzględnić dobro małoletnich dzieci rozwiedzionych małżonków (ust. 6); w garnizonach, w których realizowane jest budownictwo spółdzielcze dla wojska, rozkwaterowanie rozwiedzionych może nastąpić w zasadzie tylko przez udział w budownictwie spółdzielczym, w tych wypadkach nie stosuje się postanowień ust. 5, a rozmiary lokali spółdzielczych tych osób ustala się na zasadach ogólnych (ust. 7).

W wyniku zmian zarządzenia z dnia 30 czerwca 1976 r. dokonanych zarządzeniem Ministra Obrony Narodowej Nr 64/MON z dnia 9 grudnia 1983 r. (Dz. Rozk. MON poz. 80), w ust. 5 § 75 zarządzenia dodano kolejne postanowienia przewidujące, że w razie zawarcia przez rozwiedzionego małżonka nowego związku małżeńskiego przed rozkwaterowaniem, otrzymuje on stosownie do powyższej zasady oddzielną kwaterę (lokal zamienny), a o poprawę warunków mieszkaniowych może ubiegać się w normalnym trybie; żołnierzowi zawodowemu, z winy którego został orzeczone rozwód przydziela się kawalerkę, jeżeli w dacie rozvodu nie posiadał innych osób uwzględnianych przy ustalaniu rozmiaru kwatery (żołnierz samotny). Zmianie uległ również ust. 7 § 75 przez nadanie mu następującej treści: w garnizonach, w których realizowane jest budownictwo spółdzielcze dla wojska na podstawie zawartych porozumień ze spółdzielniami, rozkwaterowanie rozwiedzionych może nastąpić przez ich udział w budownictwie spółdzielczym. Dodany do § 75 ust. 8 przewidywał, że garnizonowe organy kwaterunkowo-budowlane nie dokonują rozkwaterowania osób rozwiedzionych zajmujących mieszkania spółdzielcze, domy jednorodzinne lub lokale stanowiące odrębne nieruchomości oraz osób nieuprawnionych do kwatery, a zamieszkujących w osobnych kwaterach stałych.

Status małżonków żołnierzy zawodowych zajmujących wspólnie z nimi po rozwodzie osobne kwatery stałe przydzielone żołnierzom w czasie trwania małżeństwa został unormowany w ustawie o zakwaterowaniu sił zbrojnych po jej nowelizacji ustawą z 17 maja 1989 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu sił zbrojnych (Dz. U. Nr 30, poz. 162), która weszła w życie dnia 1 lipca 1989 r. W art. 17a dodanym do ustawy tą nowelizacją przewidziano, że w razie orzeczenia rozwodu żołnierza zawodowego zajmującego osobną kwaterę stałą, rozwiedzeni małżonkowie zachowują prawo do zamieszkiwania w dotychczasowej kwaterze do czasu przekwaterowania. Na wniosek rozwiedzionych małżonków wojskowy organ kwaterunkowy dokonuje zamiany zajmowanej przez nich kwatery na dwa odrębne lokale mieszkalne, w granicach powierzchni mieszkalnej zbliżonej do dotychczas zajmowanej, przez przydzielenie: 1) żołnierzowi - osobnej kwatery stałej, 2) rozwiedzionemu małżonkowi - zamiennego lokalu mieszkalnego.

W tekście jednolitym ustawy z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych (t.j. Dz. U. z 1989 Nr 52, poz. 309) dotychczasowy art. 17a został oznaczony jako art. 18, który obowiązywał do czasu utraty mocy obowiązującej ustawy z dnia 20 maja 1976 r. w związku z wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 86, poz. 433 - dalej jako *uzszRP*). W ustawie tej uprawnienia małżonka żołnierza zajmującego wspólnie z nim kwaterę także po rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód, regulowały przepisy art. 28 ust. 1 i 2 stanowiąc, że w razie orzeczenia rozwodu małżonkowie zajmujący kwaterę mogą w niej nadal zamieszkiwać, z wyjątkami dotyczącymi lokali, które nie podlegają sprzedaży (art. 55 ust. 2 pkt 1-3 ustawy). Jeśli rozwiedzeni małżonkowie zajmowali kwaterę lub lokal niepodlegające sprzedaży, to przysługiwało im: żołnierzowi zawodowemu, emerytowi i renciście wojskowemu - kwatera, jego byłemu małżonkowi - lokal zamienny w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych, zgodnie z uprawnieniami posiadanymi przez nich w dniu uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód. Przepis art. 28 *uzszRP* został uchylony z dniem 1 lipca 2004 r. ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 1203). Jednocześnie zamieszczono w ustawie nowelizującej art. 23 ust. 1 stanowiący, że osoby, którym do dnia wejścia w życie ustawy przydzielono osobną kwaterę stałą, zachowują nabyte do tego dnia uprawnienia na czas zajmowania tej kwatery. Dotychczasowe decyzje o przydziale osobnej kwatery stałej zachowały swój walor prawny (por. wyrok SN z dnia 7 października 2011 r., II CSK 694/10, nie publ.). Powstała w związku z tym wątpliwość, czy użyte w art. 23 ust 1 powołanej ustawy pojęcie „osoby” obejmuje także rozwiedzonego małżonka, rozstrzygnął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2012 r., I CSK 8/12, (OSNC 2012, nr 9, poz. 110) stwierdzając, że obejmuje ono wszystkie osoby brane pod uwagę przy przydziale kwatery.

Ustawą z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 28, poz. 143) z dniem 1 lipca 2010 r. dodany został przepis art. 41a, który unormował sytuację rozwiedzionych małżonków. Zgodnie z jego ust. 1,

w przypadku rozwodu żołnierza zawodowego posiadającego dziecko i zajmującego lokal mieszkalny, dyrektor oddziału regionalnego właściwy ze względu na położenie lokalu mieszkalnego dotychczas wspólnie zajmowanego przez żołnierza zawodowego i jego małżonka, dokonuje rozkwaterowania byłych małżonków po uprawomocnieniu się wyroku orzekającego rozwód, w sposób dalej szczegółowo w nim określony.

W stanie prawnym obowiązującym na gruncie ustawy z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych przed jej zmianą ustawą z dnia 17 maja 1989 r. w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowany był pogląd o pochodnym charakterze uprawnienia małżonka żołnierza zawodowego do zamieszkania w osobnej kwaterze stałej w stosunku do prawa żołnierza zawodowego, któremu została ona przydzielona. W uchwale składu siedmiu sędziów - zasadzie prawnej z dnia 16 listopada 1979 r., III CZP 48/79 (OSNC 1980, nr 6, poz. 107), wyłączającej drogę sądową w sprawie z powództwa rozwiedzionego małżonka o eksmisję drugiego małżonkowi z zajmowanej wspólnie osobnej kwatery stałej przydzielonej temu drugiemu małżonkowi jako żołnierzowi zawodowemu Sąd Najwyższy uzasadnił zajęte stanowisko wskazując, że treść stosunku prawnego między żołnierzem zawodowym a Skarbem Państwa (wojskowym organem kwaterunkowym), wynikającego z przydzielenia mu przez ten organ osobnej kwatery stałej, wyznaczana jest przez dyspozycję norm nie należących do prawa cywilnego. Wynika to przede wszystkim z tego, że prawo do osobnej kwatery stałej przysługuje żołnierzowi zawodowemu (art. 9 ust. 1), a więc jest ono zależne od zawodowej służby wojskowej, będącej typowym przykładem stosunku administracyjnoprawnego. Pomiędzy żołnierzem a Skarbem Państwa (wojskowym organem kwaterunkowym) nie powstaje wskutek przydzielenia osobnej kwatery stałej stosunek najmu lub inny stosunek cywilnoprawny, samo zaś prawo do zajmowania takiej kwatery ma charakter stosunku administracyjnoprawnego związanego ze stosunkiem zawodowej służby wojskowej, mającym taki sam charakter. Powyższy stosunek prawny nie rozciąga się na małżonka żołnierza zawodowego, pozostającego z żołnierzem zawodowym we wspólnym gospodarstwie domowym, którego tylko uwzględnia się przy ustalaniu przysługującej powierzchni mieszkalnej osobnej kwatery stałej (art. 9 ust. 2 i 3

pkt 1). Ustawa z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych nie przyznaje małżonkowi żołnierza zawodowego żadnego samodzielnego prawa do osobnej kwatery stałej, tak jak to czyni w stosunku do lokali mieszkalnych podlegających przepisom prawa lokalowego (art. 9 ust. 3 tego prawa). W szczególności małżonek żołnierza nie staje się z mocy prawa osobą współuprawnioną do osobnej kwatery stałej.

Przytoczone stanowisko podtrzymał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 9 listopada 1987 r., III CZP 62/87 (OSNC 1989, nr 4, poz. 61).

Zasadniczą zmianę podejścia judykatury do tego zagadnienia wiążącego się z przydzieleniem stałej kwatery żołnierzowi pozostającemu w związku małżeńskim prezentuje uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2006 r., III CZP 131/06 (OSNC 2007, nr 10, poz. 152) w której nastąpiło odejście od poglądu o pochodnym charakterze prawa małżonka do zamieszkania w osobnej kwaterze stałej przydzielonej współmałżonkowi. Zmianę dotychczasowego stanowiska uzasadnił Sąd Najwyższy nieadekwatnością wcześniejszego poglądu do stanu prawnego powstałego na skutek zmiany ustawy z dnia 17 maja 1976 r. polegającej na dodaniu art. 17 a regulującego status małżonków zajmujących kwaterę po orzeczeniu rozvodu.

Wyrazem tej zmiany jest przyjęty w uchwale z dnia 21 grudnia 2006 r. i ugruntowany w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, zgodnie z którym prawo do korzystania z osobnej kwatery stałej przydzielonej żołnierzowi w trakcie trwania małżeństwa na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 1989 r. oraz na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP stanowi składnik majątku wspólnego małżonków (por. postanowienie z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 96/09, nie publ., wyrok z dnia 4 kwietnia 2012 r., I CSK 8/12, nie publ., postanowienie z dnia 21 czerwca 2013 roku, I CSK 597/12, nie publ., postanowienie z dnia 7 lutego 2014 roku, III CZP 120/13, nie publ.).

Tezę tę, w świetle argumentacji przytoczonej w powołanych orzeczeniach uzasadnia wspólna dla obu ustaw regulacja wskazująca, że przeznaczeniem

kwatery stałej dla żołnierza zawodowego jest zaspokojenie potrzeb żołnierza i jego rodziny, a małżonka i dzieci żołnierza uwzględnia się przy ustalaniu powierzchni mieszkalnej kwatery przy jej przydziale. Na gruncie obu ustaw, mimo orzeczenia rozvodu, rozwiedzeni małżonkowie zachowują też prawo do zajmowanej dotychczas osobnej kwatery stałej do czasu wydania im odmiennej decyzji. Na rzecz przyjętego poglądu przemawia w ocenie Sądu Najwyższego brak w obu ustawach o zakwaterowaniu żołnierzy przepisu przesądzającego kwestię przynależności prawa do zamieszkania w kwaterze stałej przydzielonej żołnierzowi zawodowemu w czasie trwania małżeństwa do majątku wspólnego co oznacza, że mają w tym względzie zastosowanie ogólne zasady przewidziane w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym dotyczące przynależności prawa do majątku wspólnego lub osobistego (odrębnego). Wymieniony w przepisach k.r.o. katalog składników majątku osobistego jest zamknięty, a zatem wszystkie prawa, które do niego nie należą, wchodzi w skład majątku wspólnego. Prawo do kwatery stałej jest prawem niezbywalnym w rozumieniu art. 33 pkt 5 k.r.o. (wcześniej, przed nowelizacją z dnia 17 czerwca 2004 r. art. 33 pkt 6 k.r.o.). Za prawa niezbywalne w rozumieniu tego przepisu należy uznać tylko te prawa, które są ściśle związane z osobą uprawnionego małżonka i nie wchodzi w skład spadku po nim (np. użytkowanie, służebność osobista, prawo do alimentacji). Wszystkie inne prawa, też niezbywalne, ale niegasnące wraz ze śmiercią uprawnionego mogą wchodzić w skład majątku wspólnego. Prawo do osobnej kwatery stałej nie wygasa wraz ze śmiercią żołnierza, któremu ją przydzielono.

Na tle przytoczonej argumentacji, którą w pełni należy podzielić, nie ma wątpliwości, że prawo do zamieszkania w przydzielonej żołnierzowi osobnej kwaterze stałej na podstawie ustaw regulujących zakwaterowanie żołnierzy z 1976 r. przed jej nowelizacją i ustawy z 1995 r., zaspokajającej potrzeby rodziny żołnierza, zgodnie z ogólną zasadą przewidzianą w art. 31 § 1 k.r.o. (poprzednio art. 31 i 32 k.r.o.), stanowi składnik majątku wspólnego małżonków, jeżeli zostało nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej.

Za przyjętym kierunkiem wykładni przemawia jej zgodność z zasadami współżycia społecznego oraz wzgląd na szczególną ochronę, jakiej podlega na podstawie art. 75 Konstytucji prawo do mieszkania.

Przepisy regulujące skład majątku małżonków w ustroju ustawowym powinny być wykładane w sposób ścisły. Zmiana zasad przynależności poszczególnych składników majątkowych może wynikać z intercyzy albo z przepisu prawa. Uznanie, że prawo do kwatery stanowi składnik majątku osobistego (odrębnego) małżonka będącego żołnierzem stanowiłoby niedopuszczalną wykładnię rozszerzającą zarówno przepisów kodeksu rodzinnego, jak i ustaw regulujących zakwaterowanie żołnierzy zawodowych. Odejście od zasady preferencyjnego traktowania majątku wspólnego w ustroju ustawowym wymaga wyraźnego przepisu prawa.

Nie zasługuje na akceptację konstrukcja prawa małżonka żołnierza do zamieszkania w kwaterze stałej, jako prawa pochodnego w stosunku do prawa żołnierza zawodowego do zamieszkania w kwaterze stałej, mającego źródło w stosunku administracyjnym. Prawo pochodne między małżonkami jest pochodne wobec stosunku małżeństwa. W tej relacji prawo pochodne do zamieszkiwania występuje wówczas, gdy prawo do lokalu stanowi majątek osobisty (odrębny) małżonka.

Wątpliwość Sądu Okręgowego przedstawiającego zagadnie prawne budzi, czy w skład majątku wspólnego weszło prawo do korzystania z osobnej kwatery stałej przydzielonej żołnierzowi zawodowemu na podstawie ustawy z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych w czasie wspólności małżeńskiej, która ustała wskutek rozwiązania małżeństwa przez rozwód przed dodaniem do niej z dniem 1 lipca 1989 r. art. 17 a regulującego prawa małżonków do zajmowanej osobnej kwatery stałej po rozwodzie.

Status rozwiedzionych małżonków w zakresie prawa do korzystania z kwatery stałej po rozwodzie regulowało przed 1 lipca 1989 r. zarządzenie nr 31/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 czerwca 1976 roku w sprawie przydzielania, zwalniania i remontów osobnych kwater stałych oraz właściwości organów wojskowych w tych sprawach (Dz. Rozk. MON Nr 12, poz. 64) wydane na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w ustawie z dnia 20 maja 1976 roku o zakwaterowaniu sił zbrojnych. Jego § 75 przyznawał rozwiedzionym małżonkom, mimo orzeczenia rozwodu zachowanie prawa do zajmowania kwatery stałej (lokalu zamiennego). Treść tego przepisu odpowiadała treści dodanego

z dniem 1 lipca 1989 r. art. 17a ustawy z dnia 20 maja 1976 roku o zakwaterowaniu sił zbrojnych (późniejszego art. 18 zgodnie z tekstem jednolitym tej ustawy) i art. 28 późniejszej ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, których wprowadzenie dało asumpt do zmiany stanowiska w kwestii przynależności prawa do zajmowania osobnej kwatery stałej do majątku wspólnego małżonków na rzecz poglądu obecnie przyjmowanego w judykaturze.

W systemie źródeł prawa obowiązującego przed Konstytucją z 1997 r. zarządzenia, zawierające ogólnie obowiązujące reguły zachowania, stanowiły akt normatywny i były źródłem prawa powszechnie obowiązującego. W ówczesnym systemie źródłem prawa powszechnie obowiązującego było ustanawiające takie reguły Zarządzenie Nr 31/Mon Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 czerwca 1976 r. uzupełniające regulację ustawową.

Brak jest tym samym uzasadnienia do odmiennej oceny sytuacji prawnej rozwiedzionych małżonków w zakresie prawa do zajmowania osobnej kwatery stałej przydzielonej żołnierzowi zawodowemu na podstawie ustawy z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych w zależności od daty orzeczenia rozvodu, przed albo po jej zmianie ustawą z dnia 1 maja 1989 r.

Z tych względów podjęto uchwałę jak na wstępie.